

Præsidenten og paven om laïcitet

Ved modtagelsen den 12. september 2008 i Palais de l'Élysée talte både den franske præsident Nicolas Sarkozy og pave Benedikt, og begge kommenterede begrebet laïcité – et ord, der er svært at oversætte til andre sprog¹

Tale af præsident Nicolas Sarkozy²

Hellige fader.

Det er en ære for den franske regering, for alle tilstedeværende i denne sal og – hvis jeg må have lov at nævne det – i høj grad også for min familie og mig selv at tage imod Dem her i præsidentpalæet i dag.

Gennem hele sin historie har Frankrig altid gjort fælles sag med kunst og humaniora, med ideernes verden, med alle disse områder, som udgør den livskunst, hvor man lever på toppen af sig selv, den livskunst som man kalder kultur. Hellige fader, når De på Deres rejse til Frankrig har valgt at besøge Paris, og når De har taget imod indbydelsen fra *Videnskaberne Selskab* og har valgt *Bernardinerhuset*³ midt i Latinerkvarteret som det sted, hvor De vil holde en af de taler på Deres rejse, som

¹ Navneordet *laïcité* kommer af tillægsordet *laïque*, der betyder *læg* (modsat gejstlig) og i videre forstand *verdslig*. På dansk er ordet *laïcité* ofte blevet oversat ved *sekularisme* – et ord, der ligesom andre ord på *-isme* tit har ideologiske undertoner. Præsident Nicolas Sarkozy har ved flere lejligheder taget til orde for at undgå, at *laïcité* tillægges en sekularistisk, dvs. religionsfjendtlig betydning, når begrebet bruges til at skelne mellem stat og religion; han har præciseret denne tankegang ved at tilføje ordet *positiv* til begrebet og tale om en *positiv laïcitet*, der er konfessionsløs og religiøst neutral, men ikke religionsafvisende. På dansk ville det være at foretrække at oversætte det begreb med *sekularitet* – et ord, der ligesom andre ord på *-tet* mere handler om en tilstand end om en målsætning. Samfundet skal have en sekulær karakter, men ikke et sekularistisk program, kunne man sige. I nærværende oversættelse af præsidentens tale er den form for *laïcitet*, som han lægger afstand til, gengivet med *sekularisme*, mens den positive *laïcitet*, som han går ind for, er gengivet med (positiv) sekularitet. – For god ordens skyld skal det tilføjes, at der i Frankrig løbende har været debat om den rette forståelse af begrebet *laïcité*, og det kan ikke udelukkes, at andre ville give en anden fremstilling af begrebet end den, som findes i denne note ... Red.

² Oversat af Hanne Gregersen. Red.

³ *Collège des Bernardins* er et tidligere cistercienserkloster grundlagt 1248, oprettet for at sikre cisterciensermunkes adgang til universitetet i Paris. Det gik i forfald efter godt 400 år og blev helt nedlagt som kloster under Revolutionen. Bygningerne blev overtaget af staten og har siden haft flere funktioner – bl.a. har det en overgang været brandstation. Bygningen blev fredet i 1880-erne som 'historisk monument' og blev i 2001 købt af bispedømmet Pa-

man venter sig mest af – så er det en ære for Frankrig, en ære, De gør Frankrig gennem et af de kendemærker, som er landet kærest – nemlig dets kultur. Det er en levende kultur, hvis rodnet forgrener sig dybt ned i den græske og den jødisk-kristne tankeverden, i arven fra middelalderen, fra Renæssancen og Oplysningstiden; en kultur, som De, hellige fader, har et beundringsværdigt kendskab til – og som De, det mener jeg at kunne sige, sætter højt.

Alle franskmænd – hvad enten de er katolikker eller tilhører en anden konfession, hvad enten de er troende eller ej – værdsætter, at De, – som selv er et menneske med en overbevisning, et vidende menneske, et dialogens menneske – at De har valgt Paris til her i eftermiddag at henvende Dem til kulturens verden.

Deres besøg er en ganske særlig begivenhed for de mange millioner franske katolikker. Det er en dyb og stor glæde for dem, og besøget vækker store forhåbninger. Det er derfor helt naturligt, at republikkens præsident, regeringen, premierministeren og vort lands politisk ansvarlige som helhed slutter sig til denne glæde, sådan som de altid deler vore landsmænds glæder og sorger – hvem de end er. Og her, i Deres nærværelse, vil jeg gerne overfor Frankrigs katolikker give udtryk for alle mine ønsker om, at Deres besøg må blive vellykket.

Det har været mit ønske, at der i denne sal skulle være nogle (af disse katolikker) til stede, kendte som mindre kendte, men engagerede på alle samfundsområder: ungdomsbevægelser og uddannelsesorganisationer, den sociale sektor og foreningslivet, sundhedsområdet, erhvervslivet, fagforeningerne, forvaltningerne og det politiske liv, medieverdenen, det videnskabelige miljø, sportens verden, kunsten, film og teater, litteraturens og ideernes verden og selvfølgelig de kirkelige institutioner. De er den franske kirkes ansigt – en broget kirke, en moderne kirke, som har vilje til at sætte al sin energi ind i sin tros tjeneste.

I denne sal er der også repræsentanter til stede for andre religioner og filosofiske traditioner og mange agnostikere eller ikke-troende, som også engagerer sig for almenvellet – og jeg takker dem for at være kommet til stede. Hellige fader – i den sekulære republik, som Frankrig er, byder alle Dem velkommen med ærbødighed i Deres egenskab af overhoved for en åndelig familie, hvis bidrag til Frankrigs historie, til verdenshistorien, til civilisationen ingen kan benægte – og ingen vil benægte.

Hellige fader, dialogen mellem tro og fornuft har spillet en afgørende rolle på Deres intellektuelle og teologiske livsvej. Ikke alene har De vedblivende fastholdt, at tro og fornuft ikke er modsætninger, men De mener tillige, at kristendommens særkende og frugtbarhed er uløselig knyttet til dens møde med grundsætningerne i den græske tankeverden.

Heller ikke demokratiet må klippe forbindelsen til fornuften over. Demokratiet kan ikke nøjes med at bero på den matematiske sum af stemmetal, og ej heller alene på de passionerede bevægelser, som er enkeltpersoners værk. Det må i ligeså høj grad bevæge sig frem gennem argumentation og ræsonnement, det må ærligt søge dét, som er godt og nødvendigt, det må respektere grundlæggende principper, som anerkendes af den fælles konsensus. Og i det hele taget – hvordan skulle demokratiet, som er barn af Fornuftens tidsalder og af Oplysningstiden, kunne give afkald på den indsigt, som fornuften giver, uden at fornægte sig selv? Her står vi med et dagligt krav til regeringsførelsen og den politiske debat.

ris, der efter en omfattende og meget rost renovering her har indrettet et studie- forsknings- og kulturcenter – *Lustiger-institutet*, opkaldt efter den nylig afdøde ærkebiskop af Paris, kardinal Lustiger, der fik idéen til centret og var primus motor i at få det oprettet: "et sted for forskning og debat, til brug for Kirke og Samfund, med fokus på mennesket og menneskets fremtid". O.a.

Det er ligeledes legitimt for demokratiet og udtryk for respekt for sekulariteten at gå i dialog med religionerne. Religionerne – og her især den kristne religion, som vi har en lang historie fælles med, – de er vor fædrearv, et levende tankens og refleksionens arvegods, der ikke alene handler om Gud, men også om mennesket, om samfundet, og endda om denne væsentlige aktuelle bekymring, som naturen og bevaringen af miljøet er. Det ville være vanvid at afskære os fra en sådan dialog, det ville ganske enkelt være en forsyndelse mod kulturen, mod tanken.

Det er grunden til, at jeg appellerer om en positiv sekularitet. En respektfuld sekularitet, en sekularitet, der forener, der går i dialog, – og ikke en sekularisme, der udelukker eller fordømmer. I dag, hvor vore demokratier er under pres fra tvivl og egoisme, når det gælder at give svar på vor tids problemer, – da giver den positive sekularitet vor samvittighed muligheden for at udveksle tanker – hinsides trosopfattelser og ritualer – om den mening, som vi vil give vore liv; vor søgen efter mening ...

Frankrig har sammen med resten af Europa begivet sig ud i en refleksion over, hvordan *den kapitalistiske økonomi bliver etisk bæredygtig*. Den økonomiske vækst har ingen mening, hvis den er et mål i sig selv. At forbruge for at forbruge, at vokse for at vokse – det har ingen mening. Kun en forbedring af levevilkår for det størst mulige antal og den menneskelige persons udfoldelse er legitime mål for den økonomiske vækst. Denne opfattelse, som står i centrum af Kirkens sociallære,⁴ er som et fuldkomment ekko af det, der står på spil i vor samtids globaliserede økonomi. Det er følgende vor pligt at lytte til dét, De har at sige os om dette spørgsmål.

Tilsvarende stiller videnskabens hurtige og banebrydende fremskridt på genetikken og den menneskelige frugtbarheds område vore samfund overfor følsomme bioetiske spørgsmål. Disse fremskridt rører ved vort menneskesyn og vort livssyn, og de kan føre til væsentlige samfundsændringer. Derfor kan vi ikke overlade dem alene til eksperterne

Det er et politisk ansvar at strukturere rammerne for denne refleksion. Det er det, som Frankrig agter at gøre med *Den nationale Høring om Bioetik*, som finder sted næste år. Det er en selvfølge, at de filosofiske og religiøse traditioner får plads i denne debat.

Den positive sekularitet, den åbne sekularitet – den betyder en indbydelse til dialog, til tolerance, til respekt. Gud véd, at vore samfund har brug for dialog, for respekt, for tolerance, for besindighed.

De giver den offentlige debat en chance, et frisk pust, en yderligere dimension. Denne debat er en udfordring: – endnu for tredive år siden, var der ingen af vore forgængere, der drømte om, eller kunne forestille sig de spørgsmål, vi konfronteres med i dag. De kan være sikker på, at det er et tungt ansvar for en politisk ansvarlig at opdyrke dette nye land, hvor vor erkendelse, demokratiet og debatten befinder sig i dag.

Hellige fader, i morgen begiver De Dem til Lourdes. Lourdes har en ganske særlig plads i hjerterne hos millioner af mennesker i Frankrig og hele verden. Man tager ofte dertil for at søge legemlig helbredelse, og man kommer tilbage derfra, helbredt i sind og hjerte. Også for den ikke-troende eksisterer der sådan noget som et "Lourdes-mirakel" – medfølelsens mirakel, modets, håbets mirakel midt i fysiske eller sjælelige lidelser, der ofte kan være ekstreme og uudsigelige.

Hvad enten lidelsen skyldes sygdom, et handicap, fortvivlelse eller død – eller helt enkelt noget som er ondt eller gør ondt – så er den sikkert og vist et af de grundlæggende spørgsmål, som livet stiller til menneskets tro eller håb. I den forbindelse vil man – ikke alene indenfor det katolske samfund,

⁴ Et omfattende kompendium med redegørelse for den katolske sociallære blev for få år siden udgivet af Det pavelige Råd for Retfærdighed og Fred. Kompendiet er udgivet i bogform, men kan også findes på nettet; **klik her** for at se den omfattende tekst (engelsk). Red.

men langt ud over dets grænser – lytte til dét, De har at sige på mandag til de syge. Men gennem sin evne til at konfrontere lidelsen, overvinde den og omdanne den giver mennesket også et håndgribeligt tegn, et konkret og tydeligt bevis, til troende som til ikke-troende, på sin værdighed.

Menneskets værdighed – uophørligt forkynder og forsvarer Kirken dette værd og denne værdighed. Det påhviler os, der har det politiske ansvar – mine kære kolleger i regeringen og fra oppositionen, Paris' overborgmester – det påhviler os at komme til at forstå, hvordan vi hele tiden bedre og bedre kan beskytte denne værdighed. I betragtning af de økonomiske begrænsninger, de politiske betæneligheder, respekten for demokratiet og for samvittighedsfriheden – så er dette en stadig udfordring, noget der aldrig lader os i fred.

Det er med tanke på menneskets værdighed, at vi har ønsket at skabe det nye sociale indkomstsystem.⁵ Det er med samme tanke for øje, at vi har engageret os i kampen mod Alzheimers sygdom. Det er med tanke på menneskets værdighed, at vi har villet etablere en kontrollerende ombudsmandsinstitution for fængslerne, og jeg ved vel, at vi i Frankrig som i andre demokratier endnu har en lang vej at gå på dette område. Og det er endelig også med menneskets værdighed for øje, at vi tager fat på det ømtålelige problem, der hedder indvandring, et umådelig omfattende emne, som kræver generøsitet, respekt for menneskeværd og samtidig ansvarlighed.

Det er kun hovedoverskrifterne på alle disse spørgsmål, der optager og bekymrer os, som jeg bringer frem for Dem. Frankrig gør ikke krav på at have fuldkomne svar på alle disse problemer, men hver især stiller de os overfor enorme udfordringer. De understreger kompleksiteten i det politiske ansvar, hvor politikerne end kommer fra, hvem de end er, hvilke overbevisninger de end måtte have. Daglig skal de tage stilling til, hvordan de bedst kan garantere respekten for menneskets værdighed samtidig med, at de skal sikre ledelsen af vore lande.

Gradvist har menneskets værdighed sat sig igennem som en universel værdi.

Denne værdighed er central for Verdenserklæringen om Menneskerettigheder, som man tilsluttede sig her i Paris for 60 år siden. Det er frugten af et usædvanligt møde mellem den menneskelige erfaring, menneskehedens store filosofiske og religiøse traditioner og den udvikling fornuften selv har gennemløbet. Jeg sætter ikke disse to forhold i modsætning til hinanden. Begge forsyner de os med stof til vor refleksion.

I en tid, hvor så megen fanatisme vælder frem, hvor relativismen udøver en voksende og forførende indflydelse, hvor der sættes spørgsmålstegn ved selve muligheden for at erkende og dele noget af sandheden – i en tid, hvor de mest hårdnakkede egoistiske holdninger truer forholdet mellem nationerne og truer nationerne indefra, må denne ubetingede stillen sig på den menneskelige værdigheds side med fast forankring i fornuften holdes for at være en af de mest kostbare skatte, vi har.

Her finder vi Europas egentlige hemmelighed, og når vi har glemt den, har forglemmelsen kastet verden ud i det værste barbari. Det er den, der hele tiden vækker vort ønske om at gøre en indsats for freden i verden og for verdens stabilitet, og som styrker vor berettigelse til at gøre det – i fællesskab, som mænd og kvinder af god vilje.

Det er også her, at vi skal finde ånden i den union af middelhavslande, som vi har ønsket. Jeg kender, Hellige fader, og deler Deres voksende bekymring for visse kristne menigheder rundt omkring i verden, og især i Østen. I den forbindelse vil jeg gerne overbringe en ganske særlig hilsen til hr. *Estifan Majid*, som er her til stede, og som er bror til ærkebiskoppen i Mossoul, mgr. *Faraj Rah-*

⁵ RSA, "Revenu de Solidarité Active" (indkomstydelse baseret på aktiv solidaritet), der bl.a. skal afløse forskellige hidtidige ydelser ved ledighed. Det nye system skal få flere i arbejde ved at sikre., at det altid kan betale sig at arbejde, og det skal sikre dem, der ikke er i arbejde, bedre hjælp. Endvidere skal det bidrage til at nedsætte antallet af "fattige arbejdere", dvs. personer i lavtlønsgruppen. O.a.

ho, der blev myrdet for nylig. *Unionen af Middelhavslande* er svaret på den væsentlige problematik, der ligger i at få forskellige konfessionelle samfund til at eksistere sammen på ét og samme territorium. Har vi noget andet valg?

I Indien må kristne, muslimer og hinduer give afkald på enhver form for vold og begynde at stole på dialogens potentiale. Andre steder i Asien må friheden til at dyrke sin religion respekteres, uanset hvad denne religion er. Jeg har ofte haft lejlighed til at tale om Frankrigs kristne rødder. Det forhindrer os ikke i at gøre alt, hvad vi kan, for at vore muslimske landsmænd kan leve deres religion på lige fod med alle andre religioner. Denne mangfoldighed, som vi betragter som en rigdom, ønsker vi også, at andre lande i verden skal respektere. Det er, Hellige fader, dét, man kalder gensidighed.

Frankrig er en mangfoldighed. Som bevis herpå nævner jeg, at Frankrig med stor interesse har taget imod Dalaï Lama. Som det åndelige overhoved for den tibetanske buddhisme giver Dalaï Lama en belæring, som vort samfund er meget opmærksomt overfor. Han fortjener respekt, han fortjener, at man lytter til ham, han fortjener, at man går i dialog med ham.

Sådan ser praksis ud i den positive sekularitet: den eftersøger en mening, den respekterer religiøse overbevisninger. Vi sætter ingen over andre, men vi vedkender os vore kristne rødder.

Vi arbejder for freden. Vi ønsker ikke, at religionskrigene begynder igen. Det er baggrunden for, at jeg i kølvandet af Deres samtale med kongen af Saudi-Arabien som var epokegørende og skelsættende, – at jeg tog til Riyadh for at insistere på dét, der bringer religionerne nærmere til hinanden, snarere end på dét, der skiller dem.

Dialogen med og mellem religionerne indbyrdes er en væsentlig faktor i det århundrede, der lige er begyndt. De politisk ansvarlige er nødt til at interessere sig for den dialog. Men de kan kun give et bidrag, hvis de respekterer religionerne. Thi der er ingen dialog, hvor der ikke er tillid, og ingen tillid, hvor der ikke er respekt.

Ja – jeg respekterer religionerne, alle religioner. Jeg kender de fejltagelser, de har begået i fortiden, fundamentalismen og fanatismen, som truer dem, men jeg kender også den rolle, som de har spillet for menneskehedens opbygning. At anerkende dette mindsker ikke på nogen måde andre åndsstrømningers fortjenester.

Jeg er bevidst om religionernes betydning, når det gælder at give svar på menneskets behov for at have et håb, og jeg ringeagter ikke dette behov. Den åndelige længsel er ikke en fare for demokratiet, den truer ikke sekulariteten.

Jeg kan ikke fortvivle over religionerne, når jeg læser følgende i *broder Christians* testamente – prioren fra Tibhirine, der fejlt blev myrdet sammen med sine medbrødre⁶: "Algeriet og Islam er for mig ét legeme, én sjæl. Det har jeg sagt tit og mange gange i klar bevidsthed om, hvad jeg her har modtaget. Her har jeg så ofte genfundet denne rette ledetråd fra Evangeliet, som jeg lærte på min mors skød, min allerførste Kirke, netop her i Algeriet og allerede dengang i respekt for de troende muslimer." Hvis verden ikke kendte andre end broder Christian, så ville risikoen for en religionskrig ikke være til stede, og fanatismen ville være gjort til intet.

Og når han i dette profetiske testamente, møntet på den, der vil komme til at slå ham ihjel – thi han vidste, hvordan hans tragiske skæbne ville blive – tilføjer: "Når øjeblikket kommer, ville jeg gerne

⁶ Trappistmunken pater *Christian de Cherge* blev i maj 1996 bortført og fundet myrdet sammen med sine medbrødre fra klosteret i Tibhirine i Algeriet. Omtrent samtidig blev biskoppen af Oran, *Pierre Clavigerie* o.p dræbt i bispeboligen ved et bombeattentat. Pater Christian var tre år tidligere blevet bortført af den samme islamiske gruppe. Ved sin tilbagekomst havde han skrevet et forseglede brev – testamentet – som var i hans mors varetægt, og som skulle åbnes ved hans død. O.a.

have denne klarhed, som gør det muligt at bede om Guds tilgivelse og om tilgivelse fra mine brødre i menneskeheden, samtidig med selv af hele mit hjerte at tilgive den, der måtte have ramt mig" – når han tilføjer dette, ja, så tænker jeg, at religionerne kan gøre menneskets hjerte stort. Dette var, hvad en kristen bror skrev i Tibhirine tre år før sin død, en kristen bror, der levede der for at hjælpe sine muslimske brødre.

Af alle disse grunde – hellige fader, det har De sikkert forstået: Velkommen til Frankrig.

Tale af pave Benedikt XVI ⁷

Hr. præsident, mine damer og herrer, kære venner.

Med fødderne på fransk jord for første gang, siden Forsynet kaldte mig til at indtage Peters Stol, er jeg både rørt og beæret over den hjertevarme modtagelse, som De har givet mig. I særlig grad er jeg taknemmelig, hr. præsident, for den særdeles venlige invitation, De har sendt mig, til at besøge Deres land, og for de ord til velkomst, som De netop har rettet til mig. Hvordan skulle jeg også kunne glemme det besøg, som Deres excellence aflagde mig for netop ni måneder siden? Gennem Dem hilser jeg alle indbyggere i dette land, som har en tusindårig historie, og som i nutiden er så rigt på aktivitet og har en lovende fremtid. De skal vide, at Frankrig meget ofte er i hjertet af pavens bønner; han kan ikke glemme alt det, som dette land har givet Kirken gennem de seneste 20 århundreder.

Det primære formål med min rejse er fejringen af 150-året for Jomfru Marias åbenbaringer i Lourdes. Jeg ønsker at slutte mig til den talløse skare af pilgrimme fra hele verden, som i løbet af dette år søger mod denne Maria-helligdom, opfyldt af tro og kærlighed. Det er en tro og en kærlighed, som jeg er kommet for at fejre her i Deres land i løbet af de fire nåderige dage, som det er blevet mig givet at være her.

Min pilgrimsrejse til Lourdes burde og måtte omfatte et stop i Paris. Jeg føler mig hjemme i Deres hovedstad, som jeg kender særdeles godt. Jeg har ofte opholdt mig her, og som årene er gået, har jeg som led i mine studier og mine tidligere funktioner, knyttet gode venskabsbånd, rent personlige såvel som faglige. Det er med glæde, jeg kommer tilbage, lykkelig over den lejlighed, jeg har fået, til give udtryk for anerkendelse og beundring for den imponerende arv af kultur og tro, som på slående måde har formet Deres land gennem århundrederne, og som har givet verden store personligheder i form af Nationens og Kirkens tjenere, hvis belæring og eksempel helt naturligt har rakt ud over Deres lands geografiske og nationale grænser for at sætte sit præg på verden fremtid

Under Deres besøg i Rom, hr. præsident, har De mindet om, at Frankrig – ligesom Europa – har kristne rødder. Historien selv er nok til at vise dette: Fra sin tidligste oprindelse har Deres land modtaget Evangeliets budskab. Omend dokumentationen nogle gange savnes, står det ikke desto mindre fast, at eksistensen af kristne menigheder er bevidnet i Gallien i en meget tidlig periode. Man kan ikke undgå at være bevæget, når man tænker på, at byen Lyon allerede havde en biskop i midten af

⁷ Oversat af Erling Tiedemann. Red.

det andet århundrede, og at den hellige *Irenæus* – forfatteren til *Adversus haereses*⁸ – dér aflagde et veltalende vidnesbyrd om kraftfuldheden i kristen tænkning. Men – den hellige Irenæus kom fra Smyrna for at prædike troen på den opstandne Kristus. Lyon havde altså en biskop, hvis modersmål var græsk; findes der et smukkere udtryk for, hvor universel det kristne budskabs natur og målgruppe er? Kirken, som meget tidligt havde slået rødder i Deres land, har her spillet en civiliserende rolle, som jeg er glad for at kunne fremhæve på dette sted. De har selv nævnt det i Deres tale sidste år i december i Lateranpaladset og igen i dag.

Videregivelse af den antikke kultur, formidlet af munke, lærere eller kopister, skoling af hjerte og ånd til at vise den fattige kærlighed, hjælp til de mindst begunstigede gennem grundlæggelsen af mangfoldige søsterkongregationer, de kristnes bidrag til at oprette Galliens institutioner og senere Frankrigs – alt dét er alt for velkendt til, at jeg skal opholde mig længe ved det. De tusindvis af kapper, kirker, abbedier og katedraler, som pryder hjertet af Deres byer eller ensomheden på landet, fortæller tilstrækkeligt om, hvordan Deres forfædre i troen har villet ære Ham, som havde givet dem livet, og som holder os i live.

Mange mennesker i Frankrig er standset op for at tænke nærmere over forholdet mellem Kirken og Staten. Med hensyn til spørgsmålet om forholdet mellem den politiske sfære og den religiøse viste allerede Kristus selv hen til princippet for en korrekt løsning, da han gav dette svar på et spørgsmål, som blev stillet til ham: "Giv kejseren, hvad kejserens er, og Gud, hvad Guds er".⁹

Kirken i Frankrig nyder i øjeblikket godt af et styre, der giver frihed. Fortidens mistro har gradvis ændret sig til en afslappet og positiv dialog, som til stadighed styrkes. Et nyt organ for denne dialog har eksisteret siden 2002, og jeg har stor tillid til dets arbejde, thi den gode vilje er gensidig. Vi ved godt, at der endnu er uafklarede områder tilbage i denne dialog, som vi må tage fat på og lidt efter lidt rense ud i med beslutsomhed og tålmodighed.

De har i øvrigt, hr. præsident, anvendt det smukke udtryk "positiv laïcitet" til at betegne denne mere åbne forståelse. I denne historiske tid, hvor kulturene mere og mere krydser hinanden, er jeg dybt overbevist om, at en fornyet overvejelse af den rette betydning og vigtigheden af begrebet laïcitet er blevet nødvendig. Det er virkelig fundamentalt på den ene side at insistere på en skelnen mellem det politiske og det religiøse for at sikre såvel borgernes religionsfrihed som statens ansvar over for dem og på den anden side at nå til en klarere bevidsthed om den uerstattelige funktion, som religionen har, når det drejer sig om skoling af samvittighederne og om det bidrag, som den – sammen med andre instanser – kan yde i henseende til at skabe en grundlæggende etisk konsensus i samfundet.

Som vidne om en kærlig Gud og frelser bestræber paven sig for at være én, der som en sædmand spreder kærlighed og håb. Ethvert menneskeligt samfund har brug for håb, og dette behov er endnu stærkere i verden af i dag, som kun åbner for få muligheder for åndelig stræben og ringe materiel sikkerhed. De unge er min største bekymring. Nogle af dem kæmper for at finde en meningsfuld orientering, eller de lider under tabet af holdepunkter i deres familie. Atter andre erfarer begrænsningerne i en religiøs fællesskabsdyrkelse. Til tider marginaliserede og ofte overladt til sig selv er de sårbare og må stå alene over for en virkelighed, som er overvældende for dem. Det er altså nødvendigt at tilbyde dem et godt dannelsesmiljø og at opmuntre dem til at respektere og hjælpe andre, således at de er afklarede, når de når frem til den alder, hvor de selv skal tage ansvar. På dette område kan Kirken yde sit specifikke bidrag.

Bekymret er jeg også for den sociale situation i den vestlige verden, som – ak, kun alt for stærkt – er præget af en snigende udvidelse af afstanden mellem rige og fattige. Jeg er sikker på, at det er muligt at finde retfærdige løsninger, som rækker længere end til den umiddelbart nødvendige hjælp og

⁸ Dvs. "mod kætterne", et omfattende værk, der afviser en gnostisk forståelse af kristentroen. Red.

⁹ Mark 12,17

går til kernen af problemerne for at beskytte de svage og fremme anerkendelsen af deres værdighed. Gennem sine mange institutioner og aktiviteter prøver Kirken tit – helt på linje med talrige andre foretagender – at afhjælpe de umiddelbare problemer, men det er op til staten at lovgive for at angribe de uretfærdige forhold ved roden.

I en langt større sammenhæng, hr. præsident, er jeg også optaget af vores planets tilstand. I sin store gavmildhed har Gud betroet os den verden, han har skabt. Vi må i højere grad lære at respektere og at beskytte den. For mig at se er tiden inde til at formulere mere konstruktive forslag, der kan sikre også fremtidige generationers velfærd.

Varetagelsen af formandskabet for Den europæiske Union giver Deres land en mulighed for at manifestere, at Frankrig holder fast ved menneskerettighederne og ved at fremme dem til bedste for den enkelte og for samfundet. Det drejer sig om rettigheder fra undfangelse til naturlig død såvel som om rettigheder, der handler om fri adgang til uddannelse; det drejer sig om familielivet, om arbejdslivet og – naturligvis ikke at forglemme – om religiøse rettigheder. Den dag, hvor europæeren ser og personligt oplever, at disse umistelige rettigheder for det enkelte menneske fremmes og respekteres, så vil han fuldt ud forstå storheden i opbygningen af Den europæiske Union og aktivt være med til at skabe den.

Den opgave, der påhviler Dem, hr. præsident, er ikke let. Tiderne er usikre, og det er en vanskelig opgave at finde den rette vej gennem det herskende virvar af sociale og økonomiske, nationale og internationale omstændigheder. Stillet over for faren for udbrud af fortidens mistro, spændinger og modsætninger mellem nationerne, som vi i dag med bekymring er vidne til, er Frankrig, som gennem historien har været optaget af forsoning mellem folkeslagene, kaldet til at hjælpe Europa med at skabe grundlaget for fred såvel inden for egne grænser som i verden som helhed. I så henseende er det vigtigt at fremme en enhed, som ikke kan – og ej heller vil – være ensretning, men som evner at garantere respekten for de nationale forskelligheder og forskellige kulturtraditioner, som udgør en rigdom i den europæiske symfoni – samtidig med, at det på den anden side minder om, at "den nationale enhed selv kun kan realiseres under åbenhed over for andre folk og gennem en solidaritet med dem".¹⁰ Jeg vil gerne give udtryk for tillid til, at Deres land stedse mere vil bidrage til at få dette århundrede til at udvikle sig frem mod ligevægt, harmoni og fred.

Hr. præsident, kære venner, jeg vil gerne endnu en gang udtrykke min taknemmelighed for dette møde. Jeg forsikrer Dem om min inderlige bøn for Deres smukke nation – en bøn om, at Gud vil give den fred og fremgang, frihed og enhed, lighed og broderskab. Jeg betror dette inderlige ønske til Jomfru Marias moderlige forbøn, hun, som er Frankrigs første skytshelgen. Må Gud velsigne Frankrig og alle franskmænd.

Klik her for at udskrive artiklen (printerens skal være tændt)

Klik her for at sende artiklen til en ven eller bekendt (Outlook skal være startet)

Klik her for at komme til forsiden af catholica.dk

¹⁰ Jf. pave Johannes Paul II, skrivelsen *Ecclesia in Europa*, 12. **Klik her** for at se denne skrivelse (dansk tekst). Red.